

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
وَصَلَّى عَلَى رَسُولِهِ
وَعَلَى آلِهِ وَسَلَّمَ

الحمد لله الذي نادى من السماء نداء تصديقات جنات لوى بعد العزيز يوم أروى موسى

ظلالكم صا

ح سنه

من القواعد

بابتها بنده مستهال ابو الحسن قطب الدين احمد غفر الله له الصمد بربهار ماه مارچ سنه ۱۹۰۶

مطبعه واقعه كراچي
في دار المطبعه

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

بعده خالص و نیا و دین
باعث ایجاد ذات پاک او

می کنم نعمت شفیق المذنبین
هست شاید آیت لولاک او

مخفی نماز که روزی باین ناپیروز عید العزیز آرومی عفا عنه الله القوی دستا
سبنیده رای بابو چونت سهامی ولد بابو سنوهر داس برادر زاده بابو مایر پرشاد
ونیک خصال بابو منشی لال ولد بابو سیکم چند سعادت اساس بابو مندل اسلد
بابو بگوان داس فرخنده خصال بابو راج بهادر لال ولد بابو هر کچ چند سعادت مند
بابو او دے چند ولد بابو منشی لال و جمیده خصال بابو راجه لال ولد بابو درگاه پرشاد
و برادر زاده بابو پیل داس گفتند که اگر کتاب صیغجات چنان مختصر تالیف
شود که صبیان را یاد گرفتنش آسان باشد و درستی چند که دران قاعده ضروری
باشد از کتابهای قدیم انتخاب کرده شامل او نموده شود خوب گردد و مختص
پسندیده در قی چند سیاه نمودم و موسوم به خلاصه المصا و
(و) منتخب القواعد گردانیدم و بِاللّٰهِ التَّوْفِیْقِ

ا	آ	ا	ا	ا	ا	ا	ا	ا	ا
باب الف									
آدن	آنا	آند	آند است	آند بود	خواهد آمد	می آید	بیا	میا	
آفریدن	پیدا کرنا	آفرید	آفریده است	آفریده بود	خواهد آفرید	می آفرید	بیا فرین	میا فرین	
آغازیدن	شروع کرنا	آغازید	آغازیده است	آغازیده بود	خواهد آغازید	می آغازد	بیا غاز	میا غاز	
آراستن	سنوارنا	آراست	آراسته است	آراسته بود	خواهد آراست	می آراید	بیا رای	میا رای	
آرامیدن	آرام کرنا	آرامید	آرامیده است	آرامیده بود	خواهد آرامید	می آرامد	بیا رام	میا رام	
آگاهیدن	خبر دهننا	آگاهید	آگاهیده است	آگاهیده بود	خواهد آگاهید	می آگاهد	بیا گاه	میا گاه	
آرغیدن	کار لینا	آرغید	آرغیده است	آرغیده بود	خواهد آرغید	می آرغد	بیا روغ	میا روغ	
آسودن	آرام کرنا	آسود	آسوده است	آسوده بود	خواهد آسود	می آساید	بیا سایی	میا سایی	
آسودن	بهرنا	آمود	آموده است	آموده بود	خواهد آمود	می آماید	بیا مای	میا مای	
آرایدن	آراسته کرنا	آراید	آرایده است	آرایده بود	خواهد آراید	می آراید	بیا رای	میا رای	
آزردن	ستانا	آزرد	آزرده است	آزرده بود	خواهد آزد	می آزد	بیا زار	میا زار	
آشفتن	پریشان کرنا	آشفت	آشفته است	آشفته بود	خواهد آشفت	می آشوبد	بیا شوب	میا شوب	
آوردن	لانا	آورد	آورده است	آورده بود	خواهد آورد	می آورد	بیا ر	میا ر	
آشامیدن	بینا	آشامید	آشامیده است	آشامیده بود	خواهد آشامید	می آشامد	بیا شام	میا شام	
آمرزیدن	بهرنا	آمرزید	آمرزیده است	آمرزیده بود	خواهد آمرزید	می آمرزد	بیا مرز	میا مرز	

ک	ن	ا	ا	ا	ا	ا	ا
آلایدن	آلوده ہونا	آلاید	می آلاید	خواہد آلاید	آلایده بود	آلایده است	آلایده
آموختن	سیکھنا	آموخت	می آموزد	خواہد آموخت	آموخته بود	آموخته است	آموخته
استادن	کھڑا ہونا	استاد	می استاد	خواہد استاد	استادہ بود	استادہ است	استادہ
آویختن	لٹکانا	آویخت	می آویزد	خواہد آویخت	آویخته بود	آویخته است	آویخته
ارزیدن	قیمت پانا	ارزید	می آرزو	خواہد آرزو	ارزیدہ بود	ارزیدہ است	ارزیدہ
استرون	موندنا	استرد	می استرو	خواہد استرد	استردہ بود	استردہ است	استردہ
افروختن	روشن کرنا	افروخت	می افروزد	خواہد افروزد	افروخته بود	افروخته است	افروخته
آفتادن	گرنا	آفتاد	می آفتد	خواہد آفتاد	آفتادہ بود	آفتادہ است	آفتادہ
افراختن	بلند کرنا	افراخت	می افرازد	خواہد افرازد	افراخته بود	افراخته است	افراخته
افزودن	بڑھنا	افزود	می افزاید	خواہد افزاید	افزودہ بود	افزودہ است	افزودہ
افشاندن	جھڑنا	افشاند	می افشانند	خواہد افشانند	افشانہ بود	افشانہ است	افشانہ
افشردن	پھوڑنا	افشرد	می افشارد	خواہد افشارد	افشردہ بود	افشردہ است	افشردہ
افگندن	ڈالنا	افگند	می افگند	خواہد افگند	افگندہ بود	افگندہ است	افگندہ
انجامیدن	تمام ہونا	انجامید	می انجامد	خواہد انجامد	انجامیدہ بود	انجامیدہ است	انجامیدہ
انگھٹن	انگھٹانا	انگھت	می انگھزد	خواہد انگھت	انگھتہ بود	انگھتہ است	انگھتہ
اندرودن	بھڑنا پھیننا	اندرود	می اندرود	خواہد اندرود	اندرودہ بود	اندرودہ است	اندرودہ

ب	ب	ب	ب	ب	ب	ب	ب
اندیشیدن	سوچنا	اندیشید	اندیشیده است	اندیشیده بود	خواهد اندیشید	می اندیشید	میدانیش
اندوختن	جمع کرنا	اندوخت	اندوخته است	اندوخته بود	خواهد اندوخت	می اندوزد	میدوزد
انداختن	دالتا	انداخت	انداخته است	انداخته بود	خواهد انداخت	می اندازد	میندازد
باب بامی موصوله							
باریدن	برسنا	بارید	باریده است	باریده بود	خواهد بارید	می بارد	بارد
باقتن	صنفا	باقت	بافته است	بافته بود	خواهد بافت	می بافت	ببافت
بالیدن	زیاده تها	بالید	بالیده است	بالیده بود	خواهد بالید	می بالد	ببال
بمخشودن	مخشنا	مخشود	مخشوده است	مخشوده بود	خواهد بمخشد	می بمخشد	بمخشاید
بمخشیدن	مخشنا	مخشید	مخشیده است	مخشیده بود	خواهد بمخشید	می بمخشید	بمخش
برآوردن	باهر لانا	برآورد	برآورده است	برآورده بود	خواهد برآورد	می برآورد	برآورد
برآوردن	با هر کلنا بلند پونا	برآمد	برآمده است	برآمده بود	خواهد برآمد	می آید	برآید
برداشتن	او مغانا	برد	برداشته است	برداشته بود	خواهد برداشت	برمیدارد	بردارد
بردن	لیجانا	برد	برده است	برده بود	خواهد برد	می برد	بربرد
برگشتن	پهرتا	برگشت	برگشته است	برگشته بود	خواهد برگشت	برمی گردد	برگردد
بستن	باندضا	بست	بسته است	بسته بود	خواهد بست	می ببندد	ببندد
برزیدن	لاطفا	برزید	برزیده است	برزیده بود	خواهد برزید	می برزد	بریزد

ب	ب	ب	ب	ب	ب	ب	ب
بوسیدن	بوسه نما	بوسید	بوسیده است	بوسیده بود	خواهد بوسید	می بوسد	بوس
بیتختن	بیتختانما	بیتخت	بیتخته است	بیتخته بود	خواهد بیتخت	می بیتزد	بیتز
بوییدن	سوتگهنا	بویید	بوییده است	بوییده بود	خواهد بویید	می بویید	بوی
باب بای فارسی							
باشیدن	چهرگنا	باشید	باشیده است	باشیده بود	خواهد باشید	می پاشند	پاش
پالودن	صاف کرنا	پالود	پالوده است	پالوده بود	خواهد پالود	می پالاید	پالای
پاییدن	طهرنا	پایید	پاییده است	پاییده بود	خواهد پایید	می پایید	پمای
بیتختن	پکانا	بیتخت	بیتخته است	بیتخته بود	خواهد بیتخت	می بیتزد	بیتز
پذیرفتن	قبول کرنا	پذیرفت	پذیرفته است	پذیرفته بود	خواهد پذیرفت	می پذیرد	پذیر
پرسیدن	پوچھنا	پرسید	پرسیده است	پرسیده بود	خواهد پرسید	می پرسد	پرس
پرستیدن	پوچھنا	پرستید	پرستیده است	پرستیده بود	خواهد پرستید	می پرستند	پرست
پرداختن	سنوارنا خاف کرنا	پرداخت	پرداخته است	پرداخته بود	خواهد پرداخت	می پردازد	پرداز
پروردن	پالنا	پرورد	پرورده است	پرورده بود	خواهد پرورد	می پرورد	پرورد
پریدن	اودرنا	پرید	پریده است	پریده بود	خواهد پرید	می پرد	پر
پسندیدن	پسند کرنا	پسندید	پسندیده است	پسندیده بود	خواهد پسندید	می پسندد	پسند
پنداشتن	معلوم کرنا	پنداشت	پنداشته است	پنداشته بود	خواهد پنداشت	می پندارد	پندار

پوشیدن	پوشیدنا	پوشید	پوشیده است	پوشیده بود	خواهد پوشید	می پوشد	پوش	پوش
پوشیدن	دوڑنا	پوشید	پوشیده است	پوشیده بود	خواهد پوشید	می پوشد	پوش	پوش
پوشیدن	پوشیدنا	پوشید	پوشیده است	پوشیده بود	خواهد پوشید	می پوشد	پوش	پوش
پوشیدن	پوشیدنا	پوشید	پوشیده است	پوشیده بود	خواهد پوشید	می پوشد	پوش	پوش
پوشیدن	پوشیدنا	پوشید	پوشیده است	پوشیده بود	خواهد پوشید	می پوشد	پوش	پوش
پوشیدن	پوشیدنا	پوشید	پوشیده است	پوشیده بود	خواهد پوشید	می پوشد	پوش	پوش

باب تاسی فوقانی

تافتن	چمکنا	تافت	تافتہ است	تافتہ بود	خواهد تافت	می تابد	تتاب	تتاب
تافتن	دوڑنا	تافت	تافتہ است	تافتہ بود	خواهد تافت	می تابد	تتاب	تتاب
تافتن	تافتنا	تافت	تافتہ است	تافتہ بود	خواهد تافت	می تابد	تتاب	تتاب
تافتن	تافتنا	تافت	تافتہ است	تافتہ بود	خواهد تافت	می تابد	تتاب	تتاب
تافتن	تافتنا	تافت	تافتہ است	تافتہ بود	خواهد تافت	می تابد	تتاب	تتاب
تافتن	تافتنا	تافت	تافتہ است	تافتہ بود	خواهد تافت	می تابد	تتاب	تتاب

تافتن	تافتنا	تافت	تافتہ است	تافتہ بود	خواهد تافت	می تابد	تتاب	تتاب
-------	--------	------	-----------	-----------	------------	---------	------	------

ج	ح	خ	ج	ج	ج	ج	ج
باب جم عربی							
جستن	دفعه و ضمنا	جست	جسته است	جسته بود	خواهد جست	می جوید	مجوی
جستن	کودتا	جست	جسته است	جسته بود	خواهد جست	می جهد	مجهم
جشنیدن	پلنا	جشنید	جشنیده است	جشنیده بود	خواهد جشنید	می جشنید	مجنب
جوشیدن	اولنا	جوشید	جوشیده است	جوشیده بود	خواهد جوشید	می جوشد	مجوش
باب جم فارسی							
چریدن	چرنا	چرید	چریده است	چریده بود	خواهد چرید	می چرد	چمر
چربیدن	غالب نا	چربید	چربیده است	چربیده بود	خواهد چربید	می چربد	چمر با
چشیدن	چکضنا	چشید	چشیده است	چشیده بود	خواهد چشید	می چشند	چمش
چسپیدن	لپنا	چسپید	چسپیده است	چسپیده بود	خواهد چسپید	می چسپد	چمسپ
چکیدن	چکنا	چکید	چکیده است	چکیده بود	خواهد چکید	می چکد	چمک
چمیدن	چمنا	چמיד	چمیده است	چمیده بود	خواهد چمید	می چمد	چم
چیدن	چننا	چید	چیده است	چیده بود	خواهد چید	می چلند	چمین
باب خای معجمه							
خاستن	اوطننا	خاست	خاسته است	خاسته بود	خواهد خاست	می خیزد	خیز
خاریدن	کھلمانا	خارید	خاریده است	خاریده بود	خواهد خارید	می خارو	خار

خائیدن	چبانا	خائید	خائیده است	خائیده بود	خواهد خائید	می خائید	بخایید	بخای	بخای
خرامیدن	کرا اگر چلبا	خرامید	خرامیده است	خرامیده بود	خواهد خرامید	می خرامید	بخرام	بخرام	بخرام
خروشیدن	شور کرنا	خروشید	خروشیده است	خروشیده بود	خواهد خروشید	می خروشید	بخروش	بخروش	بخروش
خریدن	مول لینا	خرید	خریده است	خریده بود	خواهد خرید	می خرید	بخر	بخر	بخر
خفتن	سونا	خفت	خفته است	خفته بود	خواهد خفت	می خفتید	بخفت	بخفت	بخفت
خریدن	گستا	خرید	خریده است	خریده بود	خواهد خرید	می خرید	بخر	بخر	بخر
خروشیدن	چپ پربنا	خروشید	خروشیده است	خروشیده بود	خواهد خروشید	می خروشید	بخروش	بخروش	بخروش
خیمیدن	طیر صاهوتا	خیمید	خیمیده است	خیمیده بود	خواهد خیمید	می خمد	بخم	بخم	بخم
خندیدن	هنسنا	خندید	خندیده است	خندیده بود	خواهد خندید	می خندد	بخند	بخند	بخند
خوابیدن	سونا	خوابید	خوابیده است	خوابیده بود	خواهد خوابید	می خوابد	بخواب	بخواب	بخواب
خواستن	چابنا	خواست	خواست است	خواست بود	خواهد خواست	می خواهد	بخواه	بخواه	بخواه
خواندن	بڑا صفا	خواند	خوانده است	خوانده بود	خواهد خواند	می خواند	بخوان	بخوان	بخوان
خوردن	کھانا	خورد	خورده است	خورده بود	خواهد خورد	می خورد	بخور	بخور	بخور
خوشیدن	سوکھا	خوشید	خوشیده است	خوشیده بود	خواهد خوشید	می نوشد	بخوش	بخوش	بخوش

باب دال جمله

دادن	دینا	داد	داده است	داده بود	خواهد داد	میدهد	بده	بده	بده
------	------	-----	----------	----------	-----------	-------	-----	-----	-----

گشتن	رگفتا	داشت	داشته است	داشته بود	خواهد داشت	میدارد	بدار	مدار
گشتن	جاننا	دانست	دانسته است	دانسته بود	خواهد دانست	میداند	بدان	مدان
گشتن	چگفتا	درخشد	درخشیده است	درخشیده بود	خواهد درخشید	می درخشد	بدرخش	مدرخش
گشتن	گاشتا	درود	درود است	درود بود	خواهد درود	می درود	بدرود	مدرود
گشتن	پگفتا	درید	دریده است	دریده بود	خواهد درید	می درود	بدر	مدر
گشتن	بگفتا	دمید	دمیده است	دمیده بود	خواهد دمید	می دمید	بدم	مدم
گشتن	سینا	دوخت	دوخته است	دوخته بود	خواهد دوخت	می دوخت	بدوز	مدوز
گشتن	دوینا	دوشید	دوشیده است	دوشیده بود	خواهد دوشید	می دوشید	بدوش	مدوش
گشتن	دوژنا	دوید	دویده است	دویده بود	خواهد دوید	می دوید	بدو	مبدو
گشتن	دیکفتا	دید	دیده است	دیده بود	خواهد دید	می بیند	بین	مبین

باب اول

راندن	رانگفتا	راند	رانده است	رانده بود	خواهد راند	می راند	بران	مران
رلودن	رلجانا	رلود	رلوده است	رلوده بود	خواهد رلود	می رلاید	بربای	مربای
رخشیدن	چگفتا	رخشید	رخشیده است	رخشیده بود	خواهد رخشید	می رخشید	برخش	مرخش
رزیدن	رنگفتا	رزید	رزیده است	رزیده بود	خواهد رزید	می رزد	برز	مبرز
رسیدن	پونچنا	رسید	رسیده است	رسیده بود	خواهد رسید	می رسد	برس	مبس

ک	س	ز	ر	ر	ر	ر	ر
مرفقن	بمانا	رفت	رفته است	رفته بود	خواهد رفت	می آید	مردب
مرفقن	جانبا	رفت	رفته است	رفته بود	خواهد رفت	می آید	مرد
رقصیدن	ناچنا	رقصید	رقصیده است	رقصیده بود	خواهد رقصید	می رقصد	مرفص
رمیدن	بجانگنا	رمید	رمیده است	رمیده بود	خواهد رسید	میرد	مرم
رنجیدن	آزده پونا	رنجید	رنجیده است	رنجیده بود	خواهد رنجید	می رنجد	مرنج
روئیدن	اوگنا	روئید	روئیده است	روئیده بود	خواهد روئید	می روید	مردی
رهبیدن	چھوٹنا	رهبید	رهبیده است	رهبیده بود	خواهد رهبید	می رهبد	مره
مریدن	گنا	رید	ریده است	ریده بود	خواهد رید	میرید	مری
رنجیدن	بئنا	رنجید	رنجیده است	رنجیده بود	خواهد رنجید	میرنجد	مریز

باب زایه معجم

زاییدن	بھنا	زایید	زاییده است	زاییده بود	خواهد زایید	می زاید	مزای
زاریدین	رونا	زارید	زاریده است	زاریده بود	خواهد زارید	می زارید	مزار
زردن	مارنا	زرد	زرده است	زرده بود	خواهد زرد	می زرد	مزرن
زردون	صیقل گنا	زردو	زردوده است	زردوده بود	خواهد زردو	می زراید	مزوای
زلیستن	چینا	زلیست	زلیسته است	زلیسته بود	خواهد زلیست	می زلید	مزلی

باب زایه فارسی

زولیدن	زولید	زولیده است	زولیده بود	خواهد زولید	می زولد	زول	زول
باب سین ممله							
ساختن	ساخت	ساخته است	ساخته بود	خواهد ساخت	می سازد	ساز	ساز
ساییدن	سایید	ساییده است	ساییده بود	خواهد سایید	می سایید	سای	سای
سپردن	سپرد	سپرده است	سپرده بود	خواهد سپرد	می سپرد	سپرد	سپرد
ستاندن	ستاند	ستانده است	ستانده بود	خواهد ستاند	می ستاند	ستان	ستان
ستاییدن	ستایید	ستاییده است	ستاییده بود	خواهد ستایید	می ستایید	ستای	ستای
سترودن	سترود	ستروده است	ستروده بود	خواهد سترود	می سترود	سترود	سترود
ستیزیدن	ستیزید	ستیزیده است	ستیزیده بود	خواهد ستیزید	می ستیزید	ستیز	ستیز
سراییدن	سرایید	سراییده است	سراییده بود	خواهد سرایید	می سرایید	سرای	سرای
سکالیدن	سکالید	سکالیده است	سکالیده بود	خواهد سکالید	می سکالید	سکال	سکال
سنجیدن	سنجید	سنجیده است	سنجیده بود	خواهد سنجد	می سنجد	سنج	سنج
سوخندن	سوخند	سوخنده است	سوخنده بود	خواهد سوخت	می بسوزد	بسوز	بسوز
باب شین مجعومه							
شافتن	شافت	شافته است	شافته بود	خواهد شافت	می شتابد	شتاب	شتاب
شدن	شد	شده است	شده بود	خواهد شد	می شود	شود	شود

شکن	شکن	شکنند	شکنند	شکنند	شکنند	شکنند	شکنند
شکستن	شکستن	شکست	شکسته است	شکسته بود	شکسته بود	شکسته بود	شکسته بود
شکبیدن	شکبیدن	شکبید	شکبیده است	شکبیده بود	شکبیده بود	شکبیده بود	شکبیده بود
شمردن	شمردن	شمر	شمرده است	شمرده بود	شمرده بود	شمرده بود	شمرده بود
شناختن	شناختن	شناخت	شناخته است	شناخته بود	شناخته بود	شناخته بود	شناخته بود
شنیدن	شنیدن	شنید	شنیده است	شنیده بود	شنیده بود	شنیده بود	شنیده بود
شوریدن	شوریدن	شورید	شوریده است	شوریده بود	شوریده بود	شوریده بود	شوریده بود

باب طای محله

طپیدن	طپیدن	طپید	طپیده است	طپیده بود	طپیده بود	طپیده بود	طپیده بود
طرازیدن	طرازیدن	طرازید	طرازیده است	طرازیده بود	طرازیده بود	طرازیده بود	طرازیده بود
طلبیدن	طلبیدن	طلبید	طلبیده است	طلبیده بود	طلبیده بود	طلبیده بود	طلبیده بود

باب عین معجمه

غلطیدن	غلطیدن	غلطید	غلطیده است	غلطیده بود	غلطیده بود	غلطیده بود	غلطیده بود
--------	--------	-------	------------	------------	------------	------------	------------

باب ف

فسودن	فسودن	فسود	فسوده است	فسوده بود	فسوده بود	فسوده بود	فسوده بود
فستازن	فستازن	فستاد	فستاده است	فستاده بود	فستاده بود	فستاده بود	فستاده بود
فمودن	فمودن	فمود	فموده است	فموده بود	فموده بود	فموده بود	فموده بود

زودن	زیاده کرنا	زودوست	زودوسته است	زودوسته بود	خواهد زودخت	می زودشد	بفروش	مفروش
زلفیقن	زلف بکھانا	زلفیق	زلفیق است	زلفیق بود	خواهد زلفیق	می زلفید	بفویب	مفویب
زودون	زیاده کرنا	زودو	زودوسته است	زودوسته بود	خواهد زودو	می زواید	ببفر	مبفر
فشاندن	بھارتانا	فشانند	فشانده است	فشانده بود	خواهد فشانند	می فشانند	ببفشان	مبفشان
فشردن	بچوڑانا	فشرد	فشردہ است	فشردہ بود	خواهد فشرد	می فشرد	ببفشرد	مبفشرد
فمیدن	بسمھنا	فمید	فمیدہ است	فمیدہ بود	خواهد فمید	می فمید	ببفم	مبفم
باب کاف عربی								
کاودین	کھوڑنا	کاوید	کاویدہ است	کاویدہ بود	خواهد کاوید	می کاود	بکاود	مکاود
کاہیدن	گھٹنا	کاہید	کاہیدہ است	کاہیدہ بود	خواهد کاہید	می کاہد	بکاہ	مکاہ
کردن	کرنا	کرد	کرده است	کرده بود	خواهد کرد	می کند	بکن	مکن
کشادن	کھولنا	کشاد	کشادہ است	کشادہ بود	خواهد کشاد	می کشاید	بکشای	مکشای
کشتن	بارنا	کشت	کشته است	کشته بود	خواهد کشت	می کشد	بکش	مکش
کشیدن	کھینچنا	کشید	کشیدہ است	کشیدہ بود	خواهد کشید	می کشد	بکش	مکش
کندن	کھوڑنا	کند	کنده است	کنده بود	خواهد کند	می کند	بکن	مکن
کوشیدن	کوش کرنا	کوشید	کوشیدہ است	کوشیدہ بود	خواهد کوشید	می کوشد	بکوش	مکوش
کندیدن	کھوڑنا	کندید	کندیدہ است	کندیدہ بود	خواهد کندید	می کندد	بکن	مکن

کوفتن	کوفتا	کوفت	کوفته است	کوفته بود	خواهد کوفت	می کوبد	کوب	ک
باب کاف فارسی								
گداختن	گداختنا	گداخت	گداخته است	گداخته بود	خواهد گداخت	می گدازد	گداز	گ
گذاشتن	مچوژنا	گذاشت	گذاشته است	گذاشته بود	خواهد گذاشت	می گذارد	گذارد	گ
گذشتن	گذرنا	گذشت	گذشته است	گذشته بود	خواهد گذشت	می گذرد	گذرد	گ
گراییدن	خواستنا	گرایید	گراییده است	گراییده بود	خواهد گرایید	می گراید	گرای	گ
گرویدن	پهرنا	گروید	گرویده است	گرویده بود	خواهد گروید	می گردد	گردد	گ
گرفتن	لینا	گرفت	گرفته است	گرفته بود	خواهد گرفت	می گیرد	گیر	گ
گرنختن	بجاگنا	گرنخت	گرنخته است	گرنخته بود	خواهد گرنخت	می گریزد	گریزد	گ
گرسیتن	رونا	گرسیت	گرسیته است	گرسیته بود	خواهد گرسیت	می گرید	گری	گ
گزیدن	کاژنا	گزید	گزیده است	گزیده بود	خواهد گزید	می گزد	گزد	گ
گسردن	بچهجانا	گسرد	گسرده است	گسرده بود	خواهد گسرد	می گسرد	گسرد	گ
گسیختن	تورژنا	گسیخت	گسیخته است	گسیخته بود	خواهد گسیخت	می گسلد	گسل	گ
گفتن	کینا	گفت	گفته است	گفته بود	خواهد گفت	می گوید	گوی	گ
گنجیدن	سامانا	گنجید	گنجیده است	گنجیده بود	خواهد گنجید	می گنجد	گنج	گ
باب لام								

لا فیدن	فضل کبنا	لا فید	لا فیده است	لا فیده بود	خواهد لا فید	می لا فید	بلا ف	ملا ف
لر زیدن	کاپننا	لر زید	لر زیده است	لر زیده بود	خواهد لر زید	می لر زید	بلرز	ملرز
لغزیدن	پچسلنا	لغزید	لغزیده است	لغزیده بود	خواهد لغزید	می لغزید	بلغز	ملغز
لا سیدن	بیهوده کبنا	لا سید	لا سیده است	لا سیده بود	خواهد لا سید	می لا سید	بلا س	ملا س

باب میم

مایدن	ملنا	ماید	ماییده است	ماییده بود	خواهد ماید	می ماید	مال	ممال
مردن	مرنا	مرد	مرده است	مرده بود	خود مرد	می مرد	میر	میر
مکیدن	چوسنا	مکید	مکیده است	مکیده بود	خواهد مکید	می مکید	مک	ممک

باب نون

نازیدن	ناز کرنا	نازید	نازیده است	نازیده بود	خواهد نازید	می نازید	بتاز	نتاز
نالیدن	شور کرنا	نالید	نالیده است	نالیده بود	خواهد نالید	می نالید	بنال	منال
نشستن	بیٹھنا	نشست	نشسته است	نشسته بود	خواهد نشست	می نشیند	بنشین	نشین
نکویدن	بدی کرنا	نکوید	نکویده است	نکویده بود	خواهد نکوید	می نکوید	بنکوہ	سکوہ
نگاشتن	لکھنا	نگاشت	نگاشته است	نگاشته بود	خواهد نگاشت	می نگارد	بنگار	منگار
نگر گیتن	دیکھنا	نگر گیت	نگر گیت است	نگر گیت بود	خواهد نگر گیت	می نگر	بنگر	منگر
نمودن	کرنا	نمود	نموده است	نموده بود	خواهد نمود	می نماید	بنمائے	نمائے

نوختن	نوخت	نوخته است	نوخته بود	خواهد نوخت	می نوازد	بنواز	منواز
نوشتن	نوشت	نوشته است	نوشته بود	خواهد نوشت	می بنویسد	بنویس	منویس
نوشتن	نوشتید	نوشیده است	نوشیده بود	خواهد نوشتید	می نوشد	بنوش	منوش
نهادن	نهاد	نهاده است	نهاده بود	خواهد نهاد	می نهد	بنهد	منهد
نویشتن	نویشت	نویشده است	نویشده بود	خواهد نویشت	می نویشد	بنویش	منویش

باب و ا و

واخیدن	واخید	واخیده است	واخیده بود	خواهد واخید	می واخند	بواخ	مواخ
وززیدن	وززید	وززیده است	وززیده بود	خواهد وززید	می وززد	بوزد	موزد
ورغلائیدن	ورغلائید	ورغلائیده است	ورغلائیده بود	خواهد ورغلائید	می ورغلائند	بورغلائد	مورغلائد
وززیدن	وززید	وززیده است	وززیده بود	خواهد وززید	می وززد	بوزد	موزد

باب ی ای یوز

هراسیدن	هراسید	هراسیده است	هراسیده بود	خواهد هراسید	می هراسد	بهراسد	مهراسد
هلیدن	هلید	هلیده است	هلیده بود	خواهد هلید	می هلد	بهل	مهل

باب ی ای یختانی

یافتن	یافت	یافته است	یافته بود	خواهد یافت	می یابد	بیابد	سیابد
-------	------	-----------	-----------	------------	---------	-------	-------

موجب طوالت کتاب پنداشته چند مصدر ومعنی او نوشته می شود

معنی	مصدر	پ	پ	پ	پ	پ	پ	پ
آغوشتن	آوده هونا	افراشتن	بلند کرنا	آودون	لتعیر تا	آمیختن	لشکاتا	آما سیدن
آفسردن	آفسردن	آپناشتن	آپناشتن	آپناشتن	آپناشتن	آپناشتن	آپناشتن	آپناشتن
آسایدن	آرام پانا	آفرزیدن	بلند کرنا	آفرزیدن	آفرزیدن	آفرزیدن	آفرزیدن	آفرزیدن
آمیزیدن	آملانا	آندوزیدن	جمع کرنا	آنگاردن	آنگاردن	آنگاردن	آنگاردن	آنگاردن
آویزیدن	آمله کرنا	آویزیدن	آویزیدن	آویزیدن	آویزیدن	آویزیدن	آویزیدن	آویزیدن
بویانیدن	سولگهانا	بازیدن	کھیلنا	بایقیدن	بایقیدن	بایقیدن	بایقیدن	بایقیدن
بخشایدن	بخشش کرنا	بودن	هونا	پاریدن	پاریدن	پاریدن	پاریدن	پاریدن
پیرانیدن	اودرانا	پالانیدن	صاف کرنا	پدرودن	پانگنا	پانگنا	پانگنا	پانگنا
پندیدن	نصیحت کرنا	پیوندیدن	جوڑنا	تراویدن	طپکنا	تفتن	گرم هونا	گرم هونا
ترسانیدن	دھمکانا	تاییدن	پھیرنا	تازیدن	دوڑنا	تریدن	کھینچنا	کھینچنا
تفتیدن	ٹپنا	جوئیدن	دھوڑنا	جنگیدن	لڑنا	جمیدن	گودنا	گودنا
چسپانیدن	چپکانا	چشانیدن	چکھانا	چرانیدن	چرانانا	چاودیدن	چبانانا	چبانانا
پنجیدن	لڑنا	پلیدن	پلنا	خستن	رضی هونا	خلیدن	چھینچنا	چھینچنا
خانیدن	ٹیڑھا کرنا	خانیدن	چراٹا	دریا فتن	تارٹانا	در فتن	کانپنا	کانپنا

دلیدن	دلنا	دوزیدن	سینا	دوانیدن	دوژانا	رستن	اولنا
رلسیدن	کاتنا	رسانیدن	پونجانا	ریانیدن	یهجرانا	رستن	بهموننا
روییدن	جھاندرنا	زادن	چننا	زوانیدن	کھرچنا	زیبیدن	زیبیدنا
ترکیدن	برطرانا	زارنیدن	بیوده بکنا	ستودن	تعلیف کرنا	سرشتن	گورحصنا
سزیدن	لالق ہوننا	سفتن	بیدھنا	سودن	گھسنا	سونانیدن	جھلاتا
سومزیدن	جوتنا	ستیمیدن	گرڈا کرنا	ستیدن	لینا	سودن	گاکاتا
سہریدن	کھاننا	سنبیدن	سوراخ کرنا	شاشیدن	موتنا	شالیستن	لالق ہونا
شگفتن	کھلنا	شنودن	سننا	شپلیدن	نچورنا	شوییدن	دھوتنا
شکوچیدن	کھورے کا الف یو	شمیدن	سونکھنا	شیفتن	زلیقتہ ہونا	شپلیدن	جوتنا
شفلیدن	زفلینا	شوانیدن	شاننا	نارتیدن	لوٹنا	غنودن	ادگھنا
عزوبیدن	شور کرنا	قوانن	گرنا	فسردن	ٹھمرنا	فازیدن	جھمان لینا
فروشیدن	بیچنا	فشاردن	پنچورنا	فلیندن	کھیلوٹنا	فمانیدن	سمجھانا
کشتن	لونا	کشودن	کھولنا	کھیدن	پیننا	کھبیدن	کوٹنا
کشتن	بھرتنا	گوزیدن	پاوتنا	گڈرانیدن	گڈراننا	گڈرانیدن	بھگاوتنا
گوزیدنا	بھانگنا	گڈاردن	ادا کرنا	گڈیدن	قبول کرنا	گسلیدن	توڑنا
گڑانیدن	خواہش کرنا	لیسیدن	چاٹنا	لغزانیدن	ڈکارنا	میزیدن	موتنا
نوازیدن	نواڑنا	نصفتن	بھچھانا	ینازیدن	عاجزی کرنا	ناویدن	لڑا کھڑانا

ک	خ	ج	ح	ط	ظ	ع	ف
تاندن	جراتا	درخوردن	ماتی ہونا	ہشتن	بھوڑنا	یارستن	طاقت کھنا

منتخب القواعد

سوال اسمای حروف تہجی و طاوستادان عجم بر چند قسم منقسم نموده اند جواب بر سہ قسم
 اول مسروری کہ بدو حرف نوشته میشود و آن دوازده اسم است با تا تا حاقا خا را زا
 ظا ظا فا یا و بجا الف یا می بچول ہم لفظ میگرد و مانند ہتے تے دوم لفظ غلی
 کہ بستہ حرف نوشته میشود و در آخرش مانند اول تلفظ نیاید آن سیزده اسم است
 الف جیم دال ذال سین سین صاد ضا و عین غین قاف کاف لام سوم مکتوبی آزارا مند
 کہ نیز بستہ حرف مرقوم گردد و در آخرش از قسم اول باشد و آن سہ حرف ستیم نون
 و او از انجملہ ہشت حرف خاص بان عربی ست تا و ط و صاد و طا و ظا و عین و
 قاف باقی بست حروف بزبان عربی و فارسی متعل ست و چهار حرف خاص بان فارسی
 ست پے و زے و پے و گاف سوال حرکات و سکانات چند اند جواب از سو
 قاعدہ عربیہ اند اول فتح چون شین شیم دوم کسہ چون دال و لا در سوم ضم چون
 میم فتخب این در حرکات ثلثہ گویند چهارم سکون چون نون منتخب
 پنجم تشدید چون و لو سور ششم مد چون الف آمدن ہفتم وقف چون تباہی ہست
 ہشتم تنوین چون سلسے فوراً تم غنہ چون نون چنان سوال حروف سیمہ و ہکملہ کہ خوانند

جواب بے نقطه را معمله و بانقطه را محجه گویند سوال فعل و اسم و حرف که گویند جواب
 فعل آنست که از ویکی از ازمانه ثلاثه یعنی ماضی و حال و مستقبل فهمیده شود چون کرد میکند
 خواهد کرد و اسم کلمه آنست که از زمانه فهمیده نشود الا معنیش مستقبل باشد چون عشق و عقل و حیوان
 و طیور و مردم و فوج و قلم و دوات و مجلس و مسجد و حرف آنست که از زمانه هم مفهوم نشود
 و معنی هم مستقبل نباشد چون الف نداء و تاسی خطاب و برود و مرد غیر آن سوال در فارسی
 مصدر چند قسم است جواب متصرف و جامد متصرف آنست که در آخرش دن یا تن باشد
 و جمله افعال متصرفه از و مشتق شود چون آمدن و رفتن و جامد آنست که با انضمام شدن یا کردن
 معنی مصدری پیدا نماید و صیغه های متصرفه از و مشتق نشود چون نماز که در سوال فاعل
 چند قسم است جواب چهار قسم اول فعل معروف که ذکر فاعل در آن کرده شود چون محمد اسحاق
 کتاب را بر دفاصل بدون محمد اسحاق دوم فعل مجهول که در آن ذکر فاعل نباشد چون بقنا
 و روضه شد شخصیکه بقا دوخت ذکر او نیاید سوم فاعل لازم چون خفتن و رفتن و چهارم
 متعدی چون خورائیدن و در ایندن سوال ماضی چند قسم است جواب شش قسم اول
 ماضی مطلق چون آمد دوم ماضی قریب چون آمده است سوم ماضی بعید چون آمده بود چهارم
 ماضی استمراری چون می آید پنجم ماضی تشکیک چون آمده باشد ششم ماضی تمثالی چون
 آید بی سوال مستقبل و حال و مضارع و امر و نهی که اینگونه جواب مستقبل برآید
 تعلق دارد چون خواهد آمد و حال بر زمانه موجود چون می آید و مضارع مشترک میان حال
 و استقبال است چون خورد و گستر و امر و قسم است اول مجرد چون کن دوم امر مدایع
 چون می کن و نهی چون کن سوال شش قسم ماضی و قسم مضارع و غیر آن که بیان کردی
 صیغه و واحد غائب جمع غائب واحد حاضر جمع حاضر واحد مستکلم جمع مستکلم آنها بیان کن

جواب ماضی مطلق آمد آمدند آمدی آمدید آمدند آمدیم ماضی قریب آمده است
 آمده اند آمده اید آمده ام آمده ایم ماضی بعید آمده بود آمده بودند
 آمده بودی آمده بودید آمده بودم آمده بودیم ماضی تاتمام می آمد می آمدند می آمد
 می آمدید می آمدند می آمدیم ماضی احتمالی آمده باشد آمده باشند آمده باشی
 آمده باشید آمده باشم آمده باشیم ماضی تمنائی آمدی آمدند آمدی آمدند آمدی
 مضارع آید آیند آئی آیند آیم آئیم آید می آیند می آیند می آیند می آیند
 می آیم می آیم مستقبل خواهد آمد خواهند آمد خواهی آمد خواهید آمد خواهیم آمد
 خواهیم آمد امر بیاید بیایید بیاید بیایید بیایم بیایم بیایم بیایم بیایید
 بیایید بیایم بیایم اسم فاعل آینده آیندگان سوال الف چند قسم است جواب
 اول الف ممدوده چون الف آمدن این از روی قاعده دو الف است اول سحرک
 دوم ساکن دوم مقصوره که بخوانند و راز بنامند چون الف افکنند سوم الف وصل
 چون اگر در ابر و ابا دالی که در اصل گرد و بر و باد بی هست چهارم رابط چون شباشب
 پنجم الف دعا و تمنا چون گرداناد و رسانا و ششم الف عطف چون شمار و زبمینی شب
 و روز هفتم ندا چون جانا یعنی ای جان هشتم الف تمسین کلام چون گفتا یعنی گفت
 نهم بدصوت و آن معنی درازی آواز است چون داعسرا و مبارکباد و نهم الف علیت
 چون گویا و جویا یعنی جوینده و گوینده یا زدهم الف مصدر چون فراخا یعنی فراخ بودن
 و دوازدهم الف بهالقته و آن معنی زیادتی پیدا میکند چون بسا یعنی بسیار سوال
 اقسامی هم بگویم جواب اول باء زائد چون بگرفت و بخردهم بعد تا می انتها واقع میشود
 چون از مشرق تا مغرب و از آره تا بکلکته سوم باء ظرف و آن معنی در پیدا نماید

چون بباغ اورفتم یعنی در باغ اورفتم چهارم بای علویت از معنی بر حاصل میگردد و چون بعارض
 او کلاب میباشم یعنی بر عارض او پنجم بای مصاحبت یعنی صحبت و بهر ای پیدانماید چون
 بر حیونت سها ر فتم یعنی با حیونت سهای ر فتم ششم بای قسمیه از ان معنی سوگند حاصل
 میگردد و چون لبسرها یعنی سوگند سها هفتم بای علت معنی بر لبی پیدانماید چون بخاطر شفق فتم
 یعنی برای خاطر یک مشفق ر فتم هشتم بای تشبیه چون ع اندیشه بر فتن سمدت ماند
 یعنی اندیشه چون زقار سمدت بای الصاق یعنی ربط و ادان فعل بهم و آن معنی از پید
 کند چون ع گنه بنید و پرده پوشد بکلمه یعنی از حلم دهم بای استعانت برای امدادی آید
 چون بالنون والصاد یازدهم بای قریب و آن معنی نزدیک پیدانماید چون به عبدالرحیم فرستاد
 یعنی نزدیک عبدالرحیم فرستاد و از دهم بای مفعول چون به نشی صاحب کتاب اد
 یعنی نشی صاحب کتاب و از سیزدهم بای انتهائیه چون از مشرق بمنزله یعنی از مشرق تا بمنزله
 چهاردهم بای رالبط چون دست بدست سوالی اقسام نامی بگو جواب اول تا سه
 انتهائیه چون از آره تا بکسر دوم ابتدائیه چون ا افتاد تا بعراض آن گفزار چشم یعنی
 از روز یک چشم بر عارض آن گفزار افتاد سوم نامی زنهاریه چون ع ز صاحب غرض
 تا سخن نشنوی یعنی از صاحب غرض زنهاریه سخن نشنوی چهارم نامی خطاب چون از
 دیدنت یعنی از دیدن تو پنجم نامی که معنی خود پیدانماید چون غمت نیست یعنی غم خود نیست
 ششم نامی علت و آن معنی سبب و واسطه پیدانماید چون سه تا مرد سخن بگفته باشد
 عیب و بهر ش نرفته باشد یعنی سبب پوشیدگی عیب سخن بگفتن است هفتم نامی مفعول
 چون اسبغت بخشد یعنی اسب را بخشد سوال اقسام جمیم هم بیان کن جواب اول
 جمیم استفهام بجهت طلب فهمیدن چون چه میکنی دوم جمیم استفهام نفی فلان چه میداند

یعنی هیچ نمیداند سوم جمیع مساوات بمعنی برابری چون **س** چو آننگ رفتن کند جان پاک
 چه بر تخت مردن چه بر روی خاک **چ** یعنی بر خاک و بر تخت مردن برابرست چهارم جمیع تخفیر
 بمعنی حقارت کردن چون فلان چه قابل است یعنی ناقابل است پنجم جمیع تعظیم
 برای عزت و بزرگی چون فلان چه مردم است یعنی مرد بزرگ است ششم جمیع تحسیر در محل
 تاسف در آید چون **س** در لایای فلک با من چه کردی بدرسانی آفتابم را بر روی
 هفتم جمیع نمی چون چه میکنی یعنی مکن هشتم جمیع مبالغه بمعنی زیادتی چون چه خوش
 می سراید یعنی بسیار خوش می سراید سوال از قسم شین آگاه گردان جواب اول
 شین ضمیر مضافت و آن دو قسم است یکی متصل مضاف و آن لفظ ما قبل خود را مضاف
 نماید چون کتابش گرفتیم یعنی کتاب او گرفتیم دوم منفصل مضاف و آن لفظ ما بعد خود را
 مضاف گرداند چون **ع** گم میکند آتش از دیده پاک **ه** یعنی گامه آب از دیده او
 پاک می نماید سوم شین ضمیر مفعول چون حامد حسین **ا** پیش او یعنی اسب را داد و چهارم
 شین مصدر چون دانش و بینش سوال اقسام کاف بگو جواب اول کاف تفسیر آن بر
 بیان چیزی در آید چون **ع** بهر در که شد هیچ عزت نیافت **ه** یعنی بهر در که رفت اصلا
 آبرو نیافت دوم کاف علت و آن معنی واسطه پیدا نماید چون ابتدا از دست انداختم
 که بگو که مته بود سوم کاف استفهام و آن برای طلب فهمیدن در آید و معنی کدام پیدا نماید چون
 از که آموختی یعنی از کدام کس آموختی چهارم کاف استفهام نفی و آن اینست که استفهام کرده نفی کند
 چون **ع** که از دست قمرش امان یافتی **ه** یعنی کسی او دست قمر او امان نیافتی پنجم کاف منع است یعنی ناگاه
 پیدا نماید چون **ع** که مرغ کیابست که بابال و پر آید یعنی اگر مرغ کیابست ناگاه بابال پر در آید ششم کاف
 ان معنی با کسی که **ع** که بابا پر پیدا انداختن **ه** یعنی بلکه بسیار بابا پر پیدا انداخت **س** هفتم کاف تصغیر

چون دخترک و مردک بمعنی دختر صغیر و مرد حقیر هشتم کاف زاید چون دخترک و مردک سوال
سیم چند قسم است جواب اول سیم متکلم چون رفتم دوّم اضافت و آن بعد مضاف به تغییر افت
در آید و بمعنی من پیدا نماید چون دستم بگیر یعنی دست من بگیر و در آخر لفظی که های محقق باشد و بعد از آن
سیم اضافت و آید خبره مفقوده قبل آن سیم زیاد کند چون نامه یعنی نامه من سوم سیم مفعول معنی
مرا پیدا نماید چون ع خدا یا تو بر کار خیرم بدار یعنی ای خدا تو مرا بر کار خیر بدار چهارم سیم تعین چون
کلم دوّم تخم سیم اثبات فعل چون شادانم بمعنی شادمان دهم سوال قسم نون هم بگو جواب
اول نون مفقوده در اول الفاظ برای نفی واقع شود چون نکر دوّم نون نفی اثبات که اول
نفی کرده اثبات کند چون منع نه که دم یعنی منع کرده ام سوّم نون غنه چون چنان چنین چهارم
نون مصدر چون خوردن و رفتن سوال چیزه از قسم دوّم هم بگو جواب اول و او معروف
چون و او قبول دوّم و او مجهول است چون و او هوش سوّم و او عطف که در میان دو فعل
یا در اسم در آید چون خورد و بر دبان و نان چهارم و او مصدر چون تو دو دوخت خویش پنجم و او تصغیر
که معنی خردیت پیدا کند چون ع بر من نظر نمیکنند آن سپرده سوال از قسم های هوز نیز آگاه
جواب اول های محقق لیاقت چون شاهانه یعنی لائق شاهان دوّم های محقق نسبت
چون سکندر نامه سوّم های محقق که در آخر اسما در آید و بیچ معنی پیدا نماید چون سایه چهارم های محقق
فعلیت چون خنده و گریه پنجم های محقق مفعول چون گفته بمعنی گفته شد ششم های محقق
فاعلیت چون رونده و گوینده سوال اقسام یای بگو جواب اول یای معروف چون
یای امیر دوّم یای مجهول چون یای پیش سوّم یای وحدت چون شاهای بمعنی یک شاه چهارم
یای نسبت چون بزگالی بمعنی باشنده بزگاله پنجم یای مصدر چون و بگویی بمعنی دل بستن ششم
یای خطاب معنی تو پیدا نماید چون کردی پنجم یای تنکیر که برای غیر معین در آید چون کسی یعنی
یک کس ششم یای فاعلیت آن معنی فاعل پیدا کند چون حجّتی بمعنی حجت گفته انهم یای مضمّن معنی

آن پیدانما بد چون داورسی را یعنی آن داور را و هم یای تعظیم یعنی عزت پیدانما بد چون فلان شخصیت
یعنی شخص بزرگ است یا زدهم یای لیاقت که بعد مصدر در آید و معنی لیاقت پیدانما بد
چون کردنی است یعنی لائق کردنت دوازدهم یای متکلم چون مشفق یعنی مشتق من سیزدهم
یای استمرار چون یافتی بمعنی میافت چهاردهم یای زاید چون ع نبینم نخسته زمین بزم خاصه
یای خامی زان دست پانزدهم یای فعلیت چون بنده و بندگی و زنده و زندگی شانزدهم یای متکلم
که قبل میم متکلم در آید و معنی جمع متکلم پیدانما بد چون کردیم هفتم یای اضافت چون شنای سجد و در
عاشق و جفا مشتوق هجدهم یای ندا که بعد اسم نهادی واقع شود چون آبی معنی یا آله سوال
اضافه منقلب که را میگویند جواب آزا گویند که مضاف الیه بر مضاف مقدم باشد چون جهان پناه
سوال اضافه تحقیقی که انانند جواب مضاف خاص کرده شود برای مضاف الیه چون من یعنی یا
خاص من سوال اضافه تملیکی که انانند جواب ملوک را بطرف مالک مضاف کنند چون قصر شاه
سوال اضافه توضیحی که انانند جواب مضاف را مضاف الیه واضح کنند چون خورثانا
سوال اضافه بیانی که انانند جواب مضاف الیه بیان مضاف گردد چون انگشتری
طلا سوال اضافه تشبیهی که انانند جواب تشبیهی یعنی در میان شبهه و شبهه واقع شود
چون گل رخسار سوال اضافه ظنی هم بگو جواب چون آب دید آب منظور و مضاف
دریا سوال اضافه وصف و موصوف هم آگاه کن جواب چون مرد دانا لفظ مرد موصوف و
وانا صفت سوال نکره و معرفه که انانند جواب نکره اسم غیر معین را گویند چون کتابی
انسان معرفه خاص بر یک فرد دلالت کند چون اسحاق و عباس سوال جمله معترضه که را
گویند جواب جمله معترضه آنست که در میان یک جمله واقع شود چون یارسن چشم بد دور خوب
یاد مبتدا خوب است خیر و چشم بد دور در آن جمله واقع شده جمله معترضه است سوال جمله شرطیه که انانند
جواب جمله شرطیه بد و جمله تمام میشود چون اگر رفتی جان سلامت بر دمی و اگر

خفتی مردی حرف اگر شرط است سوال جمله اسمیه که میگویند جواب جمله اسمیه دو است
 با هم شده میگرد و دو سامع محتاج سخن دیگر نمیشود چون زید نیک است سوال جمله فعلیه
 که انانند جواب جمله فعلیه مرکب است از فعل و اسم چون زید رفت سوال از اعداد حرف سنجی
 آگاه گردان ترکیب حرفش هم بخوان جواب بجد بنویس هر خطی کل من سغفص قش تخذ خنظغ

یگان شمار را بجد حساب تا حط	قطعه
پس آنکه از کل من ده ده است تا سغفص	پس آنکه از حساب حمل کن تمام مستخلص

برای سهولت فهم اطفال اعداد و حروف نیز افزوده شده

ا	ب	ج	د	ه	و	ز	ح	ط	ی	ک	ل	م	ن	س	ع
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۲۰	۳۰	۴۰	۵۰	۶۰	۷۰
ف	ص	ق	ر	ش	ت	ث	خ	ذ	ض	ظ	غ				
۸۰	۹۰	۱۰۰	۲۰۰	۳۰۰	۴۰۰	۵۰۰	۶۰۰	۷۰۰	۸۰۰	۹۰۰	۱۰۰۰				

سوال از اقسام الف و نشر آگاه کن جواب اول تفصیل ترتیب اجمال شود و الف
 و نشر مرتب گویند چون ۵ بروز بر آن یل از چمنند به شمشیر و خنجر بگردد و کند در برید و شکست
 بر بست بدیلان اسر و سینه و پا و دست و دوم تفصیل بر عکس ترتیب اجمال بود و الف نشر معکوس
 خوانند چون ۵ آن پس زلف قد مستقیم راست با یوم الف لام میم و نون و یاء یعنی از ترتیب
 و نه معکوس ترتیب آنرا غیر مرتب گویند چون ۵ افزودن و سوختن و جاب زیدین و پروانه زمین شمع زمین گل
 زمین آموخت به سوال املا که خوانند جواب املا آنست که بجای الف یا معمول خوانده شود
 چون حساب و حسبت رکاب ترکیب سوال هر گاه موصوف بر صفت مقدم باشد حرف آخر
 را چه خوانند جواب ماکسور خوانند چون مرد نیک اسپ بگوید هر گاه صفت بر موصوف مقدم باشد
 حرف آخر صفت و موصوف خوانند چون نیک و گویند اسپ سوال از اقسام اسم ذات و صفات غیر آن

جواب اول اسم ذات آنست که جسم ندارد چون غشم و عقل دوم اسم صفات آنست که
 محسوس روح بود چون حیوان طیور سوم اسم اعداد از یک تا ده و از ده تا صد و همچنین چهارم که حکم در
 و جمع دارد چون مردم پنجم اسم جنس چون کافه و قلم ششم اسم ظرف چون سجد و مجلس هفتم بجای سجد
 و جابجوس سوال اقسام اسم ظرف چندست جواب اول دان چون قلمدان دوم که چون
 سیکه سوم ستان چون گلستان چهارم زار چون گلزار پنجم گاه چون خوابگاه ششم خانه چون
 قیلمخانه سوال اسم فاعل که گویند جواب اول اسم فاعل اصلی که مشتق از مصدر بود چون کننده
 از کردن در ونده از رفتن دوم اسم فاعل ترکیبی که بعد اسم صیغه امر و آید و معنی فاعل پیدا کند چون
 دستگیر و پوزش بندیر یعنی کننده دست و قبول کننده عذر دست و پوزش اسم و گیر و پذیر صیغه امر
 سوال اندک از قاعده مذکور نمونت هم بگو جواب در آخر هر اسم که الف و یا اصلی باشد اکثر نمونت
 خواهد شد چون صحرا بنده مکرر دعا و سزا ازین مستثنیست و هر اسم که بر وزن تفصیل است آن
 نمونت خواهد شد چون تعظیم و تکريم مگر نمونت مستثنیست و در آخر هر اسم که تالی مصدر عربی آید آن نمونت بیشتر
 چون قدرت و خلعت مگر شربت مستثنیست و در آخر هر اسم که یای مغز باشد اکثر نمونت میشود چون حویلی
 حاصل مصدر فارسی که در آخر شین یا قبل مکسور باشد نمونت میگردد و چون مسافرش و خارش و غیر آن سوال از باب
 و قایم خبر داری جواب یا و قایم این را نمادی و خبر تکا واسطه شود و جای که اصلی باشد چون خدا یا جمان
 یا دستانی تراست یا ز ما خدمت آید خدای تراست یا بجملا ساقیا که یای اصلی است سوال مقلوب استوی که گویند
 جواب آنست که در نظم یاد ز شعر الفاظ چند مکرر شوند و هر چه از خواندن راست حاصل آید همان از خواندن
 و از گویند چون مراد دارم و بر آید یا ربیع شکوه ترا زوی وزارت برکش بشو بمره بلبل بلبس هر چه شوش

تأیید الطبع المحمدی والمنه که کتاب جوئی فی اصاغیر و اکابر یعنی خلاصه المصادر مع منتخب القواعد
 با تمام ابوالحسن قطب الدین محمد با جبارم ماهی الحیثیه المطابق مارچ سنه ۱۹۰۷ در مطبعه مطبوعه کربلا